

بررسی تاثیر آموزش بر آگاهی و نگرش ماماها پیرامون بیماری ایدز در بیمارستانهای دانشگاهی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران

شهناز گلیان تهرانی*

چکیده:

این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی است که بمنظور بررسی تاثیر آموزش بر آگاهی و نگرش ماماها شاغل در بیمارستانهای دانشگاهی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران در زمینه بیماری ایدز در سال ۱۳۷۳ انجام گرفته است.

این مطالعه در دو مرحله انجام گرفت. واحدهای مورد پژوهش ۸۰ ماما بودند که بطور تصادفی انتخاب شدند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها در مرحله اول پوسترهای آموزشی در مورد بیماری ایدز در بخشهای مربوطه نصب گردید و چهار هفته بعد مجدداً همان پرسشنامه‌ها توسط هر یک از واحدهای مورد پژوهش تکمیل گردید. سپس تفاوت امتیازات قبل و بعد هر نفر با خودش و در مجموع مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج حاصله نشان داد که آموزش در افزایش آگاهی اکثریت واحدهای مورد پژوهش در محدوده سنی ۳۰-۲۴ سال (۴۶/۲ درصد)، متاهلین (۶۶/۷ درصد) و سابقه کار ۱۰-۱ سال (۴۸/۷ درصد) بیشترین تاثیر را داشته است. بعلاوه نتایج نشان داد که آموزش در تغییر نگرش اکثریت واحدهای مورد پژوهش در گروه سنی ۵۰-۳۱ سال (۵۹/۵ درصد) و متاهلین (۶۲/۲ درصد) با سابقه کار ۱۰-۱ سال بیشترین تاثیر را داشته است. نتایج آزمون آماری بیانگر عدم وجود ارتباط معنی دار بین آگاهی و نگرش واحدهای مورد پژوهش بعد از آموزش می باشد.

کلید واژه‌ها: آموزش، ایدز، آگاهی، نگرش.

*- کارشناس ارشد بهداشت مادر و کودک و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامائی دانشگاه علوم پزشکی تهران

□ مقدمه :

در دنیای پرهیاهوی امروز که تمدن به سرعت پیش میرود بشر باید خود را برای مبارزه با بعضی از ره آورده های تمدن نو مجهز سازد. بیماری ایدز یکی از مظاهر تحولات جدید در زندگی بشر است، که بطور وحشتناک و سریعی در تمامی دنیا بشریت را به مرگ و نابودی تهدید میکند.

ایدز بیماری ناشی از ویروس نارسائی ایمنی (HIV) در انسان می باشد، که تظاهرات عفونت ناشی از این ویروس در بدن می تواند از شکل ناهنجاری خفیف در دستگاه ایمنی بدن بدون ایجاد علائم آشکار تانسانه های بالینی فراوان مربوط به ضعف سیستم ایمنی همراه با عفونتهای مختلف و سرطانهای نادر، در تغییر باشد. سندرم نقص ایمنی اکتسابی برای اولین بار در ژوئن سال ۱۹۸۱ در بین همجنس بازان آمریکائی گزارش گردید (۱).

امروزه ایدز بعنوان یک مشکل بهداشتی بین المللی بی سابقه، سلامت و زندگی میلیونها انسان را بشدت تهدید میکند. در حال حاضر بیماری ایدز در سرتاسر جهان غرب و آفریقا و سایر کشورها به صورت همه گیر شیوع پیدا کرده است (۲،۳).

به گزارش سازمان بهداشت جهانی ارتش ناپیدای ایدز به ۱۷۳ کشور جهان تاخته و میلیونها قربانی بر جای گذاشته است. در گزارش دیگری آمده که در هر ۳ دقیقه ۱ مورد آلودگی و روزانه ۵۰۰۰ مورد آلودگی جدید به ویروس ایدز اتفاق می افتد که ۹۰ درصد آن مربوط به کشورهای در حال توسعه است (۴).

مطالعات نشان داده اند که سه راه اصلی برای

انتقال ویروس ایدز وجود دارد:

تماس جنسی، انتقال بوسیله خون و فرآورده های آن و انتقال از مادر آلوده به جنین (۵).

در سال ۱۳۶۶ پای هیولای ایدز به ایران نیز گشوده شد، در بررسی های سرولوژیکی که در همان تاریخ بمدت ۴ سال انجام گردید، ۱۸۲ مورد آلودگی به HIV گزارش شد (۶).

در ایران هزینه نگهداری هر یک از مبتلایان به ایدز حدود ده هزار تومان برای هر روز می باشد. اگر یک بیمار مبتلا به ایدز ۵ سال بعد از بروز نشانه های بیماری زنده بماند، در حدود ۱۸ میلیون تومان به اقتصاد ملی کشور زیان رسانده است (۷).

متاسفانه باید گفت که با گذشت یک دهه از بروز اولین موارد ایدز در جهان هنوز شناخت درستی نسبت به این بیماری وجود ندارد، باید عموم مردم در جریان ماهیت بیماری و خطرات حاصل از آن قرار گیرند، ضمناً با آموزش کافی وحشت های بی مورد مردم را برطرف و نگرانی های اغراق آمیز آنان را کاهش داد (۸).

افزایش آگاهی نسبت به بیماری ایدز در کم کردن نگرانی تیم بهداشتی موثر بوده و سبب کاهش اضطراب و عدم علاقه آنان در مراقبت و درمان این بیماران می گردد (۹).

از آنجا که ماماها نیز بعنوان یکی از اعضاء تیم بهداشتی در خطر مواجهه با ویروس ایدز می باشند باید از اطلاعات کافی راجع به بیماری ایدز، راههای سرایت و نحوه پیشگیری از آن و حفاظت از خود برخوردار باشند. همچنین لازم است آگاهی و نگرش آنها نسبت به این بیماری

□ نتایج :

در این پژوهش میزان آگاهی و نگرش ماماها در مورد بیماری ایدز و تاثیر آموزش بر این دو، مورد بررسی قرار گرفت. جهت دستیابی به نتایج دقیقتر معیارهایی نظیر: سن، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات، سابقه کار، منبع کسب اطلاعات و سابقه تماس با بیمار مبتلا به ایدز و رابطه این متغیرها با میزان آگاهی و نگرش ماماها نیز مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج این مطالعه نشان داد سن اکثریت ماماها بین ۵۰ - ۳۱ سال (۵۰ درصد) و میانگین سن آنها ۳۵/۵۹ و انحراف معیار ۹/۴ سال بود. بیشترین درصد واحدهای مورد پژوهش (۶۳/۷۵ درصد) را متاهلین تشکیل میدادند.

بیشترین درصد واحدهای مورد پژوهش (۵۰ درصد) دارای مدرک تحصیلی لیسانس و معادل لیسانس بودند (جدول شماره ۱).

اکثریت واحدهای مورد پژوهش (۵۷/۵ درصد) اطلاعات در مورد بیماری ایدز را از طریق وسایل ارتباط جمعی کسب کرده بودند (جدول شماره ۲).

قبل از آموزش ۵۵ درصد ماماها دارای آگاهی متوسط در مورد بیماری ایدز بودند در حالیکه پس از آموزش اکثریت آنها (۸۶/۲۵ درصد) سطح آگاهی خوبی داشتند (جدول شماره ۳).

قبل از آموزش ۵۲/۵ درصد ماماها دارای نگرش منفی در مورد بیماری ایدز بودند در حالیکه پس از آموزش اکثریت آنها (۹۳/۷۵ درصد) نگرش مثبت داشتند (جدول شماره ۴).

سنجیده شود تا با استفاده از نتایج آن بتوان برنامه‌های آموزشی مناسبی را طرح ریزی و به اجرا در آورد و نگرانی، ترس‌های نابجا و نگرش‌های منفی را بهبود بخشید.

□ روش کار:

این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی است. در این بررسی، پژوهشگر بانصب پوستره‌های آموزشی، تاثیر آموزش بر میزان آگاهی و نگرش ماماها در مورد بیماری ایدز را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده است جامعه پژوهش در این مطالعه کلیه ماماها شاغل در بیمارستانهای دانشگاهی وابسته به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی شهر تهران بودند.

در این تحقیق جهت تعیین تعداد نمونه‌ها، از مطالعه مقدماتی استفاده گردید و تعداد نمونه‌ها ۸۰ نفر تعیین گردید. در این پژوهش نمونه‌گیری در دو مرحله و بصورت تصادفی ساده انجام شد.

کلیه واحدهای این پژوهش ماماها، فارغ‌التحصیل مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و پرستار ماماها بودند که در زمان انجام پژوهش در یکی از قسمت‌های اطاق زایمان، بخش مامائی، بخش زنان، درمانگاه پره ناتال، درمانگاه زنان و یا در درمانگاه تنظیم خانواده بکار مشغول بودند.

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه‌ای شامل سه بخش بود که در بخش اول مشخصات دموگرافیک واحدهای مورد پژوهش و بخشهای دوم و سوم به ترتیب شامل سوالات مربوط به آگاهی و نگرش بود.

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب

میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد
فوق دیپلم مامائی	۳	۳/۸
لیسانس یا معادل	۴۰	۵۰
فوق لیسانس	۱۳	۱۶/۳
پرستار ماما	۲۴	۳۰
جمع	۸۰	۱۰۰

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب منبع

کسب اطلاعات در مورد بیماری ایدز

منبع کسب اطلاعات	فراوانی	درصد
وسایل ارتباط جمعی	۴۶	۵۷/۵
سرویس‌های آموزشی	۱۸	۲۲/۵
مجلات و جزوات بهداشتی	۱۶	۲۰
جمع	۸۰	۱۰۰

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب سطح آگاهی قبل و بعد از آموزش

بعد از آموزش		قبل از آموزش		سطح آگاهی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۸۶/۲۵	۶۹	۳۳/۷۵	۲۷	خوب
۱۳/۷۵	۱۱	۵۵	۴۴	متوسط
۰	۰	۱۱/۲۵	۹	ضعیف
۱۰۰	۸۰	۱۰۰	۸۰	جمع

جدول شماره ۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب وضعیت نگرش قبل و بعد از آموزش

بعد از آموزش		قبل از آموزش		وضعیت نگرش
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۹۳/۷۵	۷۵	۴۷/۵	۳۸	مثبت
۶/۲۵	۵	۵۲/۵	۴۲	منفی
۱۰۰	۸۰	۱۰۰	۸۰	جمع
۸۶/۴۸۸		۸۲/۶۲۵		میانگین انحراف معیار

□ بحث و نتیجه گیری :

در بررسی حاضر آزمونهای آماری اختلاف معنی داری در میزان آگاهی واحدهای مورد پژوهش ($t=12/8$) و نحوه نگرش آنها ($t=3/86$) قبل و بعد از آموزش نشان داد. همچنین یافته های این پژوهش نشان داد که اکثریت ماماها در مورد بیماری ایدز دارای آگاهی متوسط بودند این نتایج میتواند توجه برنامه ریزان آموزش دانشکده های پرستاری و مامائی و دست اندرکاران مسائل بهداشتی را به نیازهای آموزشی شاغلین این حرفه و دانشجویان جلب نماید.

با توجه به اینکه یافته ها نشان داد وسایل ارتباط جمعی بخصوص رادیو و تلویزیون منبع اطلاعاتی ۵۷/۵ درصد ماماها بوده و از آنجا که رسانه های گروهی میتوانند بعنوان بهترین وسیله برای رساندن پیامهای بهداشتی به افراد جامعه مورد استفاده قرار گیرند، لذا نتایج این تحقیق می تواند در جلب توجه مسئولین برنامه ریزیهای بهداشت موثر واقع شده و آنها را به اهمیت تهیه و ارائه برنامه های آموزشی متنوع در مورد بیماری ایدز از طریق وسایل ارتباط جمعی یا از طریق اجرای برنامه های آموزشی در مراکز بهداشتی و درمانی جلب نماید.

در بعد وسیع تر نتایج این تحقیق میتواند مورد توجه برنامه ریزان و مسئولان وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، بویژه مسئولین کمیته کشوری مبارزه با ایدز قرار گیرد و آنان را با توجه به اینکه نقش آموزش در پیشگیری از این بیماری که تنها راه مبارزه با آن طبق برنامه جهانی مبارزه با ایدز در حال حاضر تنها آموزش است در جهت ارتقاء اطلاعات و آگاهی قشرهای مختلف جامعه بخصوص دست اندرکاران مسائل بهداشتی برنامه های آموزش هماهنگ در سراسر کشور

اقدام نمایند و با استفاده از روشهای آموزش گروهی از جمله آموزش از طریق وسائل ارتباط جمعی، ارائه سمینارها، برقراری کلاسهای آموزشی ضمن خدمت و همچنین با در اختیار گذاشتن کتب، مجلات، نشریات، تهیه جزوات و پوسترهای آموزشی برنامه های لازم را طرح ریزی و به اجرا در آورند.

REFERENCES:

- 1- Brunner. "Lillians and suddarth, Dories.s Medical Surgical Nursing . Philadelphia J.B. Lippincott Co. 1988.
- 2- Barter. Grsaham and Mansfield Simon, Community care of AIDS Patient, Maternal and child health. 1991, Sep, 286.
- 3- Mann Jonathan for a Global challange world health. 1988,408.
- 4- World health organization, The current Global Sitution of the HIV / AIDS pandmic Geneua.1993
- 5- Dauison, "clare and Marie". Lovis, Newebl Vertical transmision of HIV Infection, Maternal and child health, 1992, Aug, 1992; 299
- 6- All. Anita health care workers ansueties and fears concerning AIDS : aliterature review The Journal of continuning education in nursing, 1989, 20(4).